

Borba

Maribor, 23. novem. 1934

Leto II.

Posamezna številka Din 1.50 • Velja na mesec po pošti dostavljen Din 6.—
za inozemstvo Din 10.— • Uredništvo in uprava: Gregorčičeva ulica 26
Telefon 29-70 • Poštni čekovni račun 10.502 • Izhaja vsak petek • Oglasi po tarifi,

Štev. 47

Ukrajina v krempljih zveri

Zivljenje v Sovjetski Rusiji z druge strani

Pod tem naslovom je spisal profesor Lyszenko zanimivo knjižico, ki najnazorneje prikazuje grozovitosti marksistične Rusije. Knjižica je pisana izredno stvarno in to od človeka, ki je živel tudi pod novim ruskim režimom. Bogat statistični nakupček, kakor tudi historični razvoj in ekonomsko stanje Ukrajince je tu podano na jedrnat način, ki meče popolnoma drugo luč na »boljševiški raj«. (Knjižica je pisana v srbohrvaškem jeziku ter se lahko naroči pri »Moderni socialni knjižnici«, Zagreb, Trenkova ul. 1-II. Cena Din 3.—.)

Knjiga ima sledeča poglavja: Ukrajinsko vprašanje. Ukrajina: površina in prebivalstvo. Ukrajina: zemlja, gospodarstvo, mesta. Ukrajina pod Sovjeti. Kratak pregled ukrajinske zgodovine. Ukrajina v krempljih zveri.

Da se tudi pri nas nekoliko seznanimo s položajem v Sovjetski Rusiji, bomo navedli nekoliko odlomkov iz zadnjega poglavja te knjižice, ki najjasneje pričajo o strahovitem stanju dvaintrideset milijonskega naroda Ukrajine.

»Iz vsega, kar smo opisali«, piše prof. Lyszenko, »je razvidno, da je stanje v Ukrajini v političnem, gospodarskem in kulturnem oziru obupno. Dokazali smo na temelju zgodovine in zemljepisa, da je Ukrajina posebna država, katera ima zaveden narod, ki se želi sam razvijati in napredovati brez katerikoli s silo vcepljenih oblik. Toda v tem ga ovirajo boljševiki, haš tisti, ki razglašajo, kako čisti pravice vseh narodov, kako žele ustvariti »raj na zemlji«. Oni za ljubezen ogabnih židovsko-marksističnih izmišljotin žele uničiti in v razvoju onemogočiti ta močen slovanski narod, kateri po številu prebivalstva in po izgledih za bodočnost nadkraljuje Italijane in Francoze. To je taka strahota, da je skoraj neverjetno, da se more kaj sličnega dogajati v takozvanem kulturnem svetu.«

»Toda Ukrajinci niso tlačeni samo kot nacionalisti. Njih gnjavijo tudi kot ljudi.«

»Vzemimo ukrajinskega kmeta. Ukrajinski kmet ima svojo krasno in plodno zemljo, katera je mnogo izdatnejša od one Velikorusov okoli Moskve. Kmetje v Ukrajini so radi tega naprednejši in premožnejši od onih na severu Rusije. Oni so v prošlosti dokazali, da imajo zmisel za samostojna gospodarstva, katera so dobro uspevala.«

»Kaj so napravili boljševiki? Stalin, boljševiški diktator, je odredil, da se morajo tudi v Ukrajini ustanoviti takozvana kolektivna gospodarstva, to je kmetijska gospodarstva, katerih zemlja je državna in vsi pod nadzorstvom orožnikov obdelujejo zemljo, katere plodove pobira država, a kmetom ostaja čisto manj, kot je potrebno za življenje. ODTOD V UKRAJINI PRIMANJKUJE ŽIVILJA, A V MNOGIH SLUČAJIH VLADA STRAHOVITA LAKOTA, KATERA JE TEM STRAŠNEJŠA, KER JE TO ZEMLJA, KI SO JO IMENOVALI ŽITNICO EVROPE.«

»Razumljivo, da je odpor proti takemu gospodarstvu boljševikov v Ukrajini močnejši. Bilo je več vstaj, a koncentracijska taborišča na severu so polna ukrajinskih

kaznjencev, posebno izgnancev-kmetov. UKRAJINSKI KMETJE, A TEH JE 70 Odstotkov, SE ČUTILJO SUŽNJI ZLE IN POŽREŠNE KOMUNISTIČNE MOSKVE, KATERA JIM JE VSE ODVZELA, DA NAHRANI OSOVRAŽENO RDEČO ARMADO IN ČEKO. Pisma, katera prihajajo iz Ukrajine privatnim osebam (ne plačani marksistični gospodje pri različnih listih in knjižnicah) dokazujejo, da bi 65 do 75 odst. prebivalstva Ukrajine, če bi moglo, pobegnilo v Poljsko.«

»Kaj je z inteligenco? Inteligenca je v glavnem uničena in pod nadzorstvom G. P. U., katera je pred kratkim izpremenila svoje ime. Tudi inteligenca na svoji koži občuti boljševiški režim. Ni dvoma, da bi se 10 odst. prebivalstva, ki pripada manj ali več inteligentnim poklicem, priključilo kmetom v njihovem begu preko meje. Pri teh ljudeh plamti močna ukrajinska nacionalna zavest, celo tedaj, ko so prisiljeni izdajati se za komuniste.«

»Postopanje boljševikov z ukrajinskimi nacionalisti je naravnost šolski primer in dokaz, kako ni komunizem samo proti ukrajinski nacionalni zavesti, ampak tudi proti vsakemu nacionalizmu.«

AKO SE KOMUNISTI KJE PRETVARJAJO, DA SO PRIJATELJI KAKEGA NARODNEGA POKRETA, JE TO SAMO NJIHOVA TAKTIKA, KATERA STREMI ZA TEM, DA SE POD MASKO NACIONALIZMA PRIPLAZIJO V NAVADNE VRSTE. Če bi bili oni iskreni prijatelji narodne misli, ne bi bilo nič lažjega kot to, da Ukrajini dovolijo razmah in razvoj plemenitega ukrajinskega naroda... Zato gorje vsakemu narodu, ki pade v boljševiške roke!

»In ko bi se danes izvedel plebiscit o odcepljenju Ukrajine od SOVJETSKE Rusije, bi glasovalo najmanj 90 odstotkov kmetov, uslužbencev in inteligence za odcepljenje in za samostojno ukrajinsko državo. To je resnica, čeprav nasprotuje trditvam nepoštenih ljudi, kateri zavestno lažejo, ko govorijo, da je v Ukrajini raj.«

»MARKSISTI VSEH BARV SO HRIPAVI, KO JE TREBA KRIČATI PROTI NARODNO-SOCIALISTIČNEMU FAŠIZMU V NEMČIJI. TU SE GOVORI O TLAČENJU NARODA, O PREGANJANJU ITD. NITI ZDALEKA NE MISLI MO, DA BI BRANILI HITLERJEVO VLADANJE, ALI TEM LJUDEM JE POTREBNO POVEDATI, NAJ ONI DELAJO VSAJ KOT HITLER. HITLER JE ZA NEPOLNIH 18 MESECEV NEKOLIKOKRAT POZVAL LJUDI K VOLILNIM SKRINJICAM, POZVAL, DA GLASUJEJO ZANJ ALI PROTI NJEMU.«

»NAJ TO NAPRAVIJO TUDI RUSKI VLASTODRŽCI, PA BODO VIDELI, DA BOSTA UKRAJINSKI, KAKOR TUDI VELIKO-RUSKI KMET, ČEPRAVNISTA POLITIČNO TAKO ZAVEDNA, KOT ŠIROKE MASE NEMŠKEGA NARODA, V 90 Odst. GLASOVALA

Ženeva

Nerešeni problemi: Razorožitev — Saarsko vprašanje Zločin v Marseillu

Vsa svetovna politika se je sedaj usmerila v Ženevo, kjer se bo v kratkem obravnavalo troje kočljivih vprašanj: razorožitev, saarsko vprašanje in zločin v Marseillu.

Razorožitev je trenutno najmanj aktualna zadeva. V popolno razorožitev nihče več ne veruje. Velikanski oboroževalni trusti vodijo pač svojo politiko, za katero skromno caplja ženevska svetovna politika. Vsi dogovori o nenapadanju, posebno še o plinskem, so trenutno veljavni samo na papirju, ker nezaupanje sili skoraj vse države, da se kar

BREZUMNO OBOROŽUJEJO.

Razorožitveni problem bo nujno moral preiti v razpravljanje o onemogočenju svetovne vojne, torej v temeljito proučevanje ostalih dveh problemov, katerima se bodo morali pridružiti še nekateri drugi kot: vzhodni pakt in vse, kar je z njim v zvezi.

Saarsko vprašanje se bo pričelo obravnavati jutri. Spor med Nemčijo in Francijo je povsem razumljiv. Obe državi bi si radi pridobili bogato saarsko pokrajino, ki jo je doslej upravljala Francija in o kateri usodi bo sedaj odločil

SAARSKI PLEBISCIT.

Nemci zagotavljajo, da je Posarje njihovo, ker je prebivalstvo po večini nemško. Francija pa je vložila v to deželo že toliko kapitala, ki se doslej še ni rentiral, da si lasti prav tako upravičeno še nadaljnje upravljanje. Saarsko vprašanje je kričec memento kompromisne svetovne politike, ki tega vprašanja ni nikoli povsem določno rešila, temveč je pustila vprašanje odprto. Posledica take politike je

VIR NOVIH SPOROV IN RESNIH NEVARNOSTI.

Isto je s primerom nevtralnega mostu med Nemčijo in Poljsko. Vendar saarsko vprašanje trenutno ne zadaje več toliko skrbi, kot pred nedavnim, ko se je bilo treba resno bati vstaje saarskega prebivalstva in s tem resnega ogražanja miru. Nedavna Hitlerjeva izjava francoskemu poslaniku pa je garanta značajnega sporazuma obeh prizadetih držav.

GLEDE JUGOSLOVANSKE NOTE

pri Društvu narodov upravičeno upamo, da ista ne bo povod kakim komplikacijam, ki bi ogražale normalni razvoj mednarodne politike. Jugoslovanska nota za-

PROTI BOLJŠEVIŠKI STRAHOVLA-
DI. DOKLER TEGA NE NAPRAVIJO,
NIMAJO MARKSISTI PRAVICE KRI-
TIZIRATI NITI ENE DRUGE DRŽAVE,
NIMAJO PRAVICE, DA GOVORE O
RAZPOLOŽENJU NARODA V RUSI-
JI.

S to jedrnato in odločno mislijo zaključuje prof. Lyszenko svojo knjigo. Zanimivo pa je tudi to, da prof. Lyszenko ni Ukrajinec, ampak Veliko-Rus, ter da leta 1917. ni bil principiellni sovražnik sovjetov.

Ti dve dejstvi dajeta razpravi še poseben pomen.

V. D.

hiteva samo razčiščenje ozadja marseilleskega zločina, ugotovitev glavnega krivca in primerno kazen zanj. Velika je nesramnost

MADŽARSKA, KI BO ISTOČASNO VLOŽILA SVOJO NOTO,

da tako ublaži dejstvo svoje krivde pri gnusnem zločinu.

Da bo Madžarski pri njenem stremljenju, da bi se to vprašanje spravilo z dnevnega reda, pomagala Italija, ni verjeti. Vse to pa ne bo ničesar pomagalo, če ne bo razčiščen zločin.

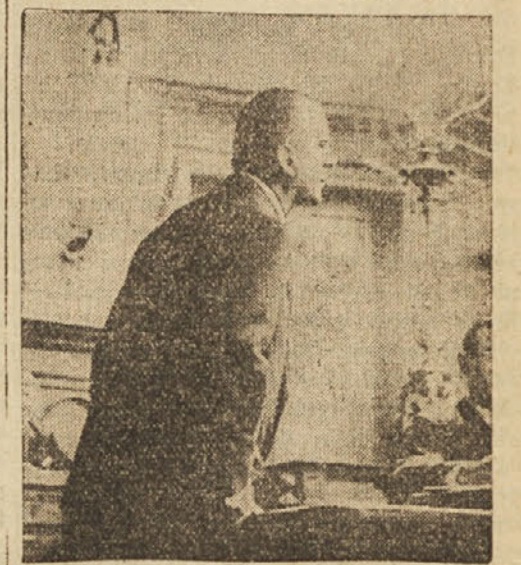
Da pa se končno vendar razčistilo teroristični pokret, je prav v interesu prestiza Društva narodov, ki bi si s tem zopet pridobilo zaupanje evropske javnosti, ki je bilo precej omajano z znano hirtenberško afero. Hirtenberška afera je bila namreč velika zmaga onih temnih sil, ki žele Evropo popeljati v nov kaos. Sicer pa marseilleski zločin daleč prekaša hirtenberško afero tihotapljenja orožja, dokazuje pa tudi, da se

MADŽARSKA NE ZAVEDA OSNOVNIH
DOLŽNOSTI KOT ČLANICA DRUŠTVA
NARODOV.

Vsekakor bo Madžarska skušala prikriti svoje temno delovanje in se oprati pred svetom.

Jugoslovanska nota je izraz ljudske volje. Jugoslavija je po zločinu prisiljena storiti ta korak. Naša država pa lahko računa tudi na pomoč svojih vernih zaveznikov, ki so takoj po katastrofi v Marseillu obljubili svojo pomoč. Njej ob strani stoje vsi balkanski narodi, Mala antanta in velika Francija, prav tako pa tudi ostali pošteni narodi, ki obsojajo take zločinske akcije. Vsi ti ne bodo nikoli dopustili, da bi zločin postal orožje mednarodne politike.

Fr. Ž.

NA SMRT OBSOJENI

Pred polno dvorano je 20. t. m. predsednik budimpeštanskega okrožnega sodišča proglasil sodbo v procesu zoper atentatorja Silvestra Matuško. Matuška je bil obtožen zaradi znanega atentata na železniški most pri Bia-Torbagyju

Problem**slovenske knjige**

Kriza slovenske knjige je vedno hujša. Zanimivo pri tem je dejstvo, da je povod za rešitev tega problema prišel od zunaj. Pri nas je otvoril debato g. Antor Lajovič, nadaljeval pa jo je g. Radivoj Rehar.

Stvar sama pa je, ako se gleda tudi z drugih stališč, vredna premišljevanja, ker se zaide v labirint raznih problemov, ki na prvi pogled ne vzbujajo toliko pozornosti, a se v nadaljnjem premišljevanju izoblikujejo v resna vprašanja. Glavna zasluga g. Rehara je, da je preko Magrove izjave o slovanski literaturi in Lajovičeve o jugoslovanski prešel splošno k slovenski.

Namen tega članka ni, da bi podal neko tezo; opozoriti hočem le na »problematiko« tega vprašanja z edino željo, da bi vsak sam nadaljeval z razmišljanjem. To ni samo vprašanje, ki naj zanima posameznika, ne, sega mnogo globlje in ima lahko usodne posledice za ves naš kulturni razvoj. Zato naj vsak sam poskuša odgovoriti na naslednja vprašanja: Kdo forsira prevodno književnost? Ali je pri nas res pomanjkanje originalnih literarnih tvorcev? Ali naša založništva prav pojmujejo pomen domačega slovstva? Kje so vzroki, da tudi znanstvena knjiga ne najde založnika? Ali je ekonomsko stanje edini vzrok? Ali so knjižnice vzrok, da je krog odjemalcev, oz. kupcev slov. knjige tako sramoten? Ali se ni naša inteligenca miselno preveč odtujila od slov. kulture? Ali časopisje kot tako ugodno vpliva na naše slovstvo? Ali je časopisje poplivilo našo literaturo in znanost? Ali sta naša srednja šola in naša univerza storili svojo dolžnost? Ali je vpliv gledališča, filma, Ljudske univerze itd. kvarno dejstvoval na našo miselnost? Ali nam je radio v višjih krogih res odvzel odjemalce slov. knjige? Ali je kriva odcepitev Primorske in Koroske, da je krog odjemalcev manjši? Ali vemo, da pomenja smrt slovenske knjige — smrt slov. kulture?

To naj vsak pomisli, pa si naj da odgovor! D. V.

Delavci!

Ne iščite svoje rešitve v marksističnih strokovnih organizacijah! Vaše mesto je samo v Narod. strok. zvezi, ki se edina bori za res delavske interese

z — Kongres katoliških pravnikov. Pretekli četrtek je bil odprt v Rimu kongres katoliških pravnikov. Vršil se prav ob priliki 1400-letnice Justinijanovega kodeksa.

z — Stavka beračev. Češkoslovaški berači v mestih Podjebradu in Kladnu so sklenili, da bodo stopili v stavko in priredili velike demonstracije, če se takoj ne ukinejo kuponi s katerimi se meščani zavarujejo pred beračenjem.

z — Žena pok. Dolfusa se je stalno naselila v Italiji. Avstrijsko vlado je prosila, da bi ji hkrati izplačala njeno doživljenjsko pokojnino. Avstriji so zahtevali ugoditi in ji izplačali 1.200.000 švicarskih frankov.

»BORBA«

izhaja vsak petek popoldne. Mariborskim naročnikom jo dostavljamo po raznašalcih, ostalim po pošti. Naročnina je 6 Din na mesec!

Sirite „BORBO“!

Tajnik Delavske zbornice v Mariboru samo za marksiste

Pri tovarni Karol Thoma, tvornica svih izdelkov v Mariboru, se je med delavci razširila vest, da bo tvornica omejila obrat. Ta omejitev bi trajala samo čez zimo ter bi bilo prizadetih okoli trideset delavcev in delavk. Člani podružnice Narodne strokovne zveze v Mariboru, ki so prinesli to novico, so zaprosili intervencije. Intervencija naj bi se vršila v tem smislu, da ako je že redukcija potrebna, naj se tovarna ozira na socialni položaj delavcev. Med delavci je namreč dosti posestnikov, ki bi event. odpust lažje prenesli, kakor pa delavci, ki živijo od rok v usta. Podružnica je takoj storila potrebne korake, želela pa je tudi osebno intervenirati pri tovarni sami. Zvedela pa je tudi, da bodo v tej zadevi podvzeli korake socialisti. Podružnica se je nato obrnila na g. Čeha, tajnika Delavske zbornice, naj pojasni, če vodi intervencijo Delavska zbornica. G. Čeh je to zanikal, pristavil pa je, da je o neki intervenciji pri tvrdki Thoma slišal, da pa je to izključna zadeva Strokovne komisije ozir. socialistične strokovne organizacije.

V interesu stvari, da se reši kar najbolj ugodno za prizadete, smo se obrnili na tovarno, da nas informira, kdaj se bodo predstavili gg. socialisti. Rečeno je bilo, da dne 21. 11. 1934 ob 15. uri. Določeni čas so pred tovarno čakali gg. Vi-

dovič in drugi in Čeh, tajnik Delavske zbornice. Prihod naših tovarišev Frasa in Zajca jim pa nikakor ni bil po volji. Šlo jim je za prestiž lastne organizacije in ne za interes vsega delavstva. Vprašani g. Čeh, tajnik Delavske zbornice, pa je ponovno poudarjal, da intervenira samo socialistična strokovna organizacija, ki pa ni želela navzočnosti naših tovarišev. Izgovorec to ponovno zatrdilo, se je lepo pridružil g. Vidoviču in drugim ter so se vsi skupaj podali k vodstvu tovarne.

Povemo to vsej javnosti, zlasti pa našim članom. Delavsko zbornico v Ljubljani pa vprašamo: Ali je g. Čeh tajnik Delavske zbornice, ali pa je samo zato v Delavski zbornici in od nje plačan, da dela za socialistične organizacije? Če je g. Čeh tajnik Delavske zbornice, katero vzdržujejo vsi delavci brez izjeme, zakaj ne izvršuje svojih poslov objektivno in nepristransko? Zakaj g. Čeh v tako važni stvari ne organizira intervencije na način, ki bi zasigurala največji uspeh? To se pravi, zakaj g. Čeh, ki je tajnik institucije, ki je po zakonu predstavljateljca vsega delavstva, brskira obče interese in dela samo po intencijah socialistične strokovne organizacije same? Narodna strokovna zveza, podružnica Maribor.

Odločen nastop jugoslovanske mladine proti razdiralcem našega edinstva

Zagrebski akademiki zahtevajo odstop rektor a inž. Stipetića

o »memorandumu«, ki so ga podpisali nekateri zagrebski intelektualci, med njimi tudi rektor univerze inž. Stipetić in ki je bil odposlan na najvišje mesto. — Jugoslovanski akademiki so na to dejanje odgovorili s proglasom na jugoslovansko nacionalno omladino.

Menda še nobeno šolsko leto ni pričelo na naših univerzah pod tako težkimi prilikami kot letošnje. Strašna nesreča, ki je zadela jugoslovanski narod, se je najgloblje dojmila naše mladine, ki je s tem izgubila svojega Velikega Voditelja. Jugoslovanska mladina se je ob tej priliki zadržala dostojanstveno. Sedaj so pa nastopile drugačne razmere, ker so se v naši javnosti pojavili ljudje, ki hočejo sedanjí čas izrabiti v svoje osebne interese. Zato je jugoslovanska mladina prisiljena, da čeprav težkega srca, prekine s svojim želim molkom in da sporoči vsem, ki se jih to tiče, svoje iskreno in odločno mišljenje. Zato so zagrebski akademiki izdali naslednji proglas:

»Sinatramo, da bomo tolmači volje, ne samo akademske mladine, temveč tudi vsega jugoslovanskega naroda, če odkrito zahtevamo, da se strahovita afera, ki nalik mori tlači vso Evropo, poponoma demaskira in da se definitivno ugotove krivci umora našega kralja, brez ozira na to, od kje so prišli, koga so zastopali in kdo jih je ščitil. Zahtevamo od »kulturne« Evrope, ki nam je ugrabila Očeta in Voditelja, da nam da popolno zadoščenje in s tem vsaj deloma zadovolji pravico in globoko užaljen jugoslovanski narod. Prepričani smo, da je h gnusnemu atentatu mnogo pripomogla tudi nepazljivost naših kulturnih »velikih« prijateljev, od katerih zahtevamo dejanj, a manj besed. Nam niso potrebni nasveti, ker je naš narod pokazal vso veličino v svoji veliki boli. Zato smo pa tudi pripravljeni, da krivca dostojno kaznujemo in to brez kakršnikoli ozirov. Hočemo, da pokažemo vsemu svetu, da je naša država edinstvena, svobodna in da ne bomo nikoli dopustili, da se jo smatra za državo druge vrste ali za kateregakoli kolonijo.

Naša žalost se še ni podela, že stopa-

jo na plan ljudje, ki jih ni nihče pooblaštil, nihče poklical, nihče podprl, da v teh težkih časih zasejejo med nas zmore, razdor. Dvignili so se nekateri gospodje, ki so mnenja, da je napočil njihov čas. Niso počakali niti, da bi minil mesec po Njegovi smrti, že izdajajo spomin kralja.

V času, ko je ves narod, združen nad grobom ubitega kralja pokazal največjo disciplino, se je pojavila skupina intelektualcev, ki si je naredila nalogo, da na svoj način tolmači »narodno voljo« in da izdajalsko zaseje zmore. Preko ozirov in dolžnega spoštovanja do mrtvega kralja, je ta skupina sestavila »memorandum« politične vsebine in ga poslala kraljevemu namestništvu. Med podpisniki »memoranduma« so ljudje najrazličnejših političnih in socialnih nazorov: federalisti, sintetiisti, klerikalci, marksisti, liberalci. Zato ne verujemo, da jih je ujedinila skupna ideja, temveč samo skupni osebni interesi.

Mirno bi prešli kot dijaki preko tega »memoranduma«. Ne moremo pa preko enega podpisa, to je rektorja zagrebske univerze inž. Stipetića. Vprašamo g. Stipetića, kdo mu je dal pooblastilo, da v imenu zagrebske univerze podpiše tako listino? Ali mu je to narekovalo njegovo nacionalno prepričanje in delovanje? Ne verjamemo. Inž. Stipetić ni pozabil prisostvovati nogometnemu turnirju vseh fakultet. Pozabil pa je prisostvovati komemoraciji za blagopokojnim kraljem, ki jo je priredilo »Jugoslovansko akademsko podporno društvo in reprezentativno udruženje.«

Najodločneje zahtevamo od g. Stipetića, da se umakne s svojega mesta.

Akademski klub Jugoslovanske akcije.

POGOVOR MED PRIJATELJI

Mussolini: No, prijatelj Gömbös, si bil sv. očetu?

Gömbös: Bil sem, Benito.

Mussolini: In kaj je dejal sv. oče?

Gömbös: Blagoslov mi je podelil.

Schuschnigg: Bravo! Sedaj smo pa celo na onem svetu varni!

Vajenci so nam pisali

Prejeli smo:

Mariborski vajenci živimo v težkih prilikah. Zaščitite nam nikjer. V mesecu maju so imeli marksisti protestni shod proti izpremembi obrtnega zakona. Na letakih so pozivali tudi nas vajence, naj se shoda udeležimo, ker smo tudi mi ogroženi. Nekateri smo se tega shoda udeležili, ker smo bili radovedni, kateri gospod »sodrug« se bo zavzel za nas. Toda bili smo razočarani. O vajencih se sploh ni govorilo, pač pa so zelo udrihali po nacionalistih. V Vašem cenjenem listu smo večkrat čitali članke, ki so nam bili v bodrilo in v katerih ste se zavzemali za nas. Prosim Vas, da nam ostanete še za naprej naklonjeni. Prosim Vas pa tudi, da bi ponovno objavili izvleček iz obrtnega zakona, kjer je govora o vajencih, da bi tako mi vedeli, kaj nam pripada in da bi bili o tem informirani tudi mojstri, ki pravijo, da je njihova prosta volja, če nam dajo kako miloščino. Poslali Vam bomo tudi podatke, kako nekateri mojstri nesramno izkoriščajo vajence, da boste to objavili. »Borba« je glasilo vseh zatiranih in se zato tudi mi obračamo na njo z zaupanjem.

Mariborski vajenci.

Prip. uredništva: Da ustrezemo želji naših vajencev, objavljamo tozadevni izvleček iz obrtnega zakona. Sicer se pa bomo k temu vprašanju ob priliki še povrnil.

§ 267. obrtnega zakona predvideva, da pripada vajencu po dovršenem prvem letu učenja odškodnina za delo. Minister trgovine in industrije bi moral določiti z uredbo najmanjši znesek te odškodnine. Ta uredba do danes še ni izšla (torej tudi ni veljavna), sestavile pa so predlog za njo vse Delavske zbornice v Jugoslaviji. Predložen je bil že leta 1932. odgovarjajočim ministrom. Predlog te narobe k § 267. obrtnega zakona se glasi:

§ 1. Delodajalec, ki daje učencu za časa učenja stanovanje in hrano, ni dolžan dati v drugem in tretjem letu nikake nagrade. V četrtem letu pa je dolžan dati 20 odst. plače, določene v smislu § 5. te uredbe.

§ 2. Delodajalec, ki ne daje učencu za časa učenja stanovanje in hrane, je dolžan dati v drugem letu 40 odst., v tretjem letu 60, v četrtem pa 80 odst. plače, katera je ugotovljena na način, predpisan po § 5. te uredbe.

§ 3. Delodajalec, ki daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno plačo v višini ene tretjine, a delodajalec, ki daje učencu stanovanje brez hrane, mora dati učencu odškodnino v višini dveh tretjin iznosa, navedenega v § 2. te uredbe.

§ 4. Ako da delodajalec vajencu obleko in jo je vajenec sprejel, tedaj se zniža učencu pravica na odškodnino za vrednost obleke.

§ 5. Plača, ki služi za osnovo za odmerjanje odškodnine v smislu § 1. do 3. te uredbe, je najnižja povprečna zavarovana dnevica OUZD, Banska uprava bo objavila vsako leto najnižje povprečno zavarovane dnevnice delavskega zavarovanja.

§ 6. Ta uredba dobi veljavnost z dnem objave v »Službenih Novinah«. V naslednjem priobčujemo predlog Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, ki ga je poslala ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje v Beogradu in ki se glasi:

1. Delodajalec, ki daje učencu za čas učenja hrano in stanovanje, mu ni dolžan dati v drugem in tretjem letu nikake nagrade, v četrtem letu pa je dolžan dati mu 10 odst. najnižje povprečno zavarovane dnevnice za delavsko zavarovanje.

2. Delodajalec, ki ne daje za časa učenja učencu stanovanje in hrano, je dolžan dati mu v drugem letu 10 odst., v tretjem 30 odst., v četrtem pa 60 odst. plače, ki je ugotovljena na enak način, kakor pod točko 1.

3. Delodajalec, ki daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno plačo v višini ene tretjine, a delodajalec, ki daje učencu stanovanje brez hrane, mu mora dati odškodnino v

višini dveh tretjin iznosa, navedenega pod točko 2.

4. Ako delodajalec da vajencu obleko in jo je vajenec sprejel, se zniža učencu pravica do odškodnine za vrednost obleke.

Banska uprava objavi vsako leto najnižje povprečne zavarovane dnevnic delavskega zavarovanja.

Te določbe ne tangirajo dogovora glede odškodnine za učenje v smislu § 240. t. 8. obrtnega zakona:

Delavske zbornice v § 1. 20 odst., v 2-letni § 2. 40 odst., v 3-letni § 2. 60 odst., v 4-letni § 2. 80 odst. Hrano brez stanovanja § 3. eno tretjino. Stanovanje brez hrane § 3. dve tretjini.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo 10 odst., v drugem letu 10 odst., v tretjem letu 30 odst., v četrtem letu 80 odst., § 3. eno tretjino, § 3. dve tretjini.

Naše vajence bi še opozorili na § 294. obrtnega zakona, ki pravi, da je vsak mojster-podjetnik dolžan zaposlovati vajenca, oziroma vajenka najmanj tri mesece po dovršeni učni dobi.

Če ima človek preveč denarja

Cudaški podvigi ameriškin milijonarjev

Ameriški bogataš Smith je bil v mladosti navaden čevljarški pomočnik. Kot takšen ni imel toliko želje po kakem živalskem vrtu, kot si ga je omislil sedaj, ko je milijonar. Na svojem posestvu v Kaliforniji si je namreč ustvaril majhen zoološki vrt, kjer hrani dva leva in veliko kano. Te zvečine so sijajno hranjene. Vsak izmed obeh levov ima svoj slugo, ki skrbi samo za to, da lev ne bi ničesar pogrešal. Kača pa ima svojo služkinjo. Del parka, ki obkroža vilo bogataša Smitha, je ograjen in se tu smeta svobodno gibati leva. Leva sta hranjena s kozami in ovci. Uboge živali spuščajo k levom poposebnem podzemskem hodniku, da bi tako imela vtis, da si jih vlovita sama v svobodi. — Oblasti vse to molče gledajo. Ko je ob neki priliki pobegnila ogromna Smithova kača, so jo vlovili s pomočjo vojske. Smith pa je bil zato kaznovan z 10 dolarji globe.

Drugi takšen čudak je ameriški bogataš Braun. Takoj po vojni je kupil od ameriške vlade otok v Meksiškem zalivu. Otok je oddaljen od obale sedem ur vožnje z ladjo. Na otoku je prebivalo večje število ljudi. Braun je vsem izplačal bogato nagrado — in izseliti so se morali z otoka. Porušil je vse hiše in sezidal krasen dvorec, ki sliči onim iz pravljic. Uredil si je tudi ogromen park, velik bazen, bioskopsko dvorano, radiopostajo itd. Na otoku prebivajo samo njegovi služabniki, ki pa ne smejo biti poročeni. Braun je namreč velik sovražnik žensk in tako žen ske sploh ne smejo izstopiti na otoku. Izvzete so gledališke igralke, ki od časa do časa gostujejo na otoku.

Najčudnejši od vseh ameriških bogatašev pa je brezdvomno milijonar Chedwyd. Njegovo premoženje cenijo na 300 milijonov dolarjev. Vendar bogateš tega bogastva ne izrablja. S svojo ženo stanuje v običajni koči na neki planini in se počuti jako srečnega. — Take sreče pa bi bila menda deležna tudi brez onih 300 milijonov.

k- Literarno Nobelovo nagrado je letos prejel italijanski pisatelj Luigi Pirandello. Nobelovo nagrado podeljuje vsako leto švedska kraljeva univerza v Stockholmu in iznaša po našem denarju okoli milijon dinarjev. — Pirandello je rojen leta 1867. v Girgentiju na Siciliji in je eden najplodovitejših italijanskih pisateljev. Med drugimi je napisal okoli 40 oderških del, izmed katerih sta posebno znani dve, in sicer: »Šest ljudi išče svojega avtorja« in »Človek, žival in krepka«. Sicer pa je Pirandello v vseh svojih delih obupanec, pesimist. Zakaj je prav kot tak prejel letos Nobelovo nagrado? Ali je to znak časa?

z- 30.000 razbojnikov je v Mandžuriji. Prav sedaj so postali precej aktivni. — Pred nekaj dnevi so napadli mesto Sullen, 300 po številu, in ga popolnoma izropali.

Akcija in zavarovalnice

Ljubljanski »Pohod« je v zadnjih številih prinesel članke, ki so tudi za naše razmere in pri nas še bolj aktualni, zato jih prinašamo vsaj v izvlečku. Tako piše: Večino zavarovalnic, ki delujejo v naši državi, tvorijo inozemne družbe. Poleg teh je nekaj na videz domačih družb, ki so ustanovljene s tujim kapitalom in v katerih upravi se nahajajo inozemci, a so si nadela blagovne domače ime in se s pravnega vidika smatrajo za domača društva, ker so svoj družbeni sedež protokolirala v naši državi. Niti prvim niti drugim se pa ne more prepovedati delovanje v naši zemlji po obstoječih mirovniških pogodbah in pri nas veljavnih državnih zakonih. Ako se takim zavarovalnicam poslovanje v naši državi že ne more prepovedati, potem naj bo vsaj naša nacionalna dolžnost, da se ne zavarujemo pri tujih družbah. Vsak Jugoslovčan, naj bo že Slovenec ali Nemec, mora pri sklepanju zavarovanja vedno voditi račun o tem, da li je družba, ki mu nudi zavarovanje res domača ali tuja in to tem bolj, ker se pri nas zasluži denar porablja celo za podpiranje naših sovražnikov in zatiranje naših podjarmljenih bratov.

Že leta 1932. je »Mariborski Večernik« opozoril, da je tržaška zavarovalna družba »Assicurazioni Generali« namenila za proslavo stoletnice 300.000 lir raznim italijanskim patriotskim in dobrodelnim organizacijam. Razen tega pa so dobili fani tudi lep znesek za propagando v tu-

jini: 30.000 je dobila Balila, 40.000 pa Italija irendenta, ki vzdržuje v slovenskih in hrvaških vaseh Julijske Krajine otroške vrtce in raznaroduje našo mladino.

Dve italijanski družbi imata svoje podružnice in zastopstva po naši državi, zlasti v pokrajinah, ki so nekdanje pripadle bivši Avstro-Ogrski, samo da nosijo drugačna — nacionalizirana — imena »Assicurazioni Generali« se imenuje v Jugoslaviji »Sava«, »Riunione Adriatica di Sicurtà« pa »JADRANSKA ZAVAROVALNICA«. Obe zavarovalnici imata pri nas, zlasti tudi v Mariboru in drugih obmejnih krajih veliko število zavarovancev, katerim ne more in ne sme biti vseeno, kam odhaja njihov denar in v kake svrhe se uporablja.

Mi radi govorimo o krizi in imamo tri domače, oziroma slovanske zavarovalnice, pa si ne znamo in ne vemo pomagati. V času, ko se vse države zapirajo in pazijo na to, da ne gre noben kapital po nepotrebnem iz države, bomo morali tudi mi slediti njihovim zgledom. Časi so preresni, da bi mi mogli misliti še na koga drugega razen sebe.

Tako ne sme dalje iti! Geslo: Svoji k svojim — veljaj na čeli črti! Naša nacionalna dolžnost je, da pri oddaji del upoštevamo našo domačo obrt in industrijo, kupujemo samo domače proizvode, pa tudi poverimo svoje zavarovanje izključno samo res domačim zavarovalnicam.

Spectator.

Kdo je umoril Dollfusa?

Glavni krivci dunajske julijske vstaje

Ali je glavni krivec Fey?

Letošnje julijske dogodke na Dunaju, — ki so, kakor znano vznemirili vso evropsko javnost, — je skušala avstrijska vlada objasniti v svoji znani brošuri »Braunbuch«. Kot odgovor na to knjigo je izdal dr. Fritz Kreisler, ki od julijskih dogodkov naprej živi kot emigrant v Českoslovaški, brošuro z naslovom »Kdo je ubil Dollfusa?«

V svoji obtožbi dr. Kreisler med drugim izjavlja sledeče: Ob priliki poslednje rekonstrukcije Dollfusovega kabineta, je bil odstavljen Emil Fey, major bivše avstro-ogrske vojske z vice-kancelarskega mesta. Postal je generalni komisar za obrambo. Kot je to večkrat naglasil njegov vodilni list »Neues Wiener Journal«, s to pozicijo gospod Fey nikakor ni bil zadovoljen in je poleg tega naslova zahteval še oblast in moč. Kmalu si je to oblast tudi pridobil. Da je med njim in Dollfussom obstajalo veliko nasprotstvo, priča predvsem bivši vice-kancelar Winkler, ki trdi, da se je Fey ponovno pogajal z narodnimi socialisti. 25. julija bi moral zasedati ministrski svet, kar je bilo že dolgo znano, posebno pa še voditeljem narodnih socialistov.

Okoli 11. ure tega dne, verjetno celo nekoliko prej, je bilo javljeno majorju Feyu, da se v Siebensterngasse, ki je oddaljena od kancelarske palače kake pol ure, zbirajo oboroženi ljudje, ki nameravajo izvršiti napad na kancelarsko palačo. Fey je poslal tja ogleduhe. Ti so bili tam »ujeti« in pri izvršitvi puča so jih napadalci povedli seboj na Ballhausplatz. Svojega pribočnika Wrabla je Fey poslal v neko kavarno, da bi se tam sestal z nekim tajinstvenim poverjenikom, ki ni bil doslej niti poznan, niti zaslišan.

Po razgovoru s Feyem je Dollfuss, ničesar sluteč poslal svoje ministre domov. Nato sta Fey in Karwinski poročala Dollfussu o neki zadevi vse dotlej, ko so napadalci udrl v palačo.

Šele po dveh urah, odkar je Fey prejel vest o nameravanem napadu na poslopje kancelarstva, je obvestil policijo. Seveda je bilo takrat že prepozno. Napad je uspel. Straža kancelarijske palače je imela puške brez nabojev in je bila brez vsake municije, dočim so bila vrata na stežaj odprta. Izgovarjajo se, da se je prav tedaj menjavala straža. Pozneje se je do-

gnalo, da je hotela policija zavarovati Michaelerplatz, kjer bi se naj baje izvršil atentat na Dollfusa, ki je bil med tem že izvršen na Ballhausplatzu. Pučisti so medtem zaman čakali v palači predsedništva vlade na svojega poglavarja Rintelena. Ker se ni pojavil, so zaprosili Feyja za pomoč. Fey se je telefonično razgovarjal z raznimi strankami, se večkrat pojavil na balkonu, branil eksekutivi, da bi intervenirala in zahteval, da se pojavi vodja vstaje, Rintelen. Niti z eno besedo ni omenil, da je Dollfuss že ubit. Njegovi pristaši so se bratili med tem s pučisti.

Atentatorji so gotovo morali dobro poznati razporedbo sob in dvoran v palači, kajti sicer jim ne bi tako hitro uspelo izvršiti umor Dollfussa. Streljal je Oto Planet. Toda ta strel ni bil smrtonosen. Planeta je do svojega smrtnega diha trdil, da je streljal samo dvakrat. Njegova izjava je verjetna. Kajti strokovnjaki so po položaju Dollfusovega trupla mnenja, da je moral tretji strel oddati kdo drugi, iz sosedne sobe. Predsednik sodišča na to okolščino ni polagal velike važnosti. Vlada je vodila nekaj procesov, ki so protivni vsem pravilom kriminalnega pravo-sodja. Dollfuss je bil na hitro pokopan. O napadu na kancelarijo, se širijo nasprotujoče si vesti. Rintelen je poizkušal »samomor«, ki je po izjavi g. Winklerja nameravan umor Rintelena.

Trdijo, da je bilo na Rintelenovi ministrski listi tudi Feyevo ime. Šef policije Skubl kar naravnost obtožuje Feyja, da je kriv uspeha vstaje.

Na osnovi vsega tega sklepa dr. Kreisler, da so usmrčene pučiste Holzweberja in Planeta žrtvovali njihove stranke zato, da bi se obdržal zanje važnejši Fey. Dr. Kreisler je pripravljen vrniti se na Dunaj v preiskovalni zapor. On bo odgovarjal in v primeru klevete ali veleizdaje, je pripravljen sprejeti vsako kazen.

z- Tetovirani vojaki. Ameriški vojaki bodo odslej vsi tetovirani. Na roki bo imel vsak vojak zabeleženo svoje ime in kraj bivališča, da se bo za primer vojne lahko ugotovilo, čigavo je katero truplo. Doslej so imeli vojaki legitimacije v kovinskih kasetah, kar se pa ni obneslo, ker so se lahko izgubile.

Mladina je melanholična

Te dni se je v Beogradu ustrelil maturanat Momčilo Rančić. Šel je v smrt brez vsakega zunanega povoda, nasprotno, njegov socialen položaj je bil zelo povoljen in njegovi šolski uspehi so bili odlični. Vzroke je treba iskati v njegovi bolni čustvenosti, melanholiji, ki je mladeniča pritirala tako daleč. V poslovnem pismu je določno izjavil, da je samomor posledica živčne anomalije. Nikdo ni kriv, niti on sam — tako piše še nekaj minut, preden se je to zgodilo. Globoka melanholija se kaže tudi v njegovih pesmih, ki so jih našli v njegovi aktovki.

Ta slučaj je kristalizacija vseh dijaških in mladinskih samomorov, katere smo doslej vedno motivirali s šolskimi ne-uspehi, nesrečno ljubeznijo, socialnim položajem itd. Res, da so v mnogih primerih bili ti razlogi povod za samomor, vzrok pa skoraj niso bili nikoli. Vzrok je bila vedno melanholija in pesimizem, ki se pri mladini v začetku pojavlja kot nekaka moda, razvada in priljubljena, neutemeljena ljubezen do posebnosti in zavračanja bedaste družbe in njenih plehkkih zabav. Polagoma se mladina vživi v to razpoloženje, iz katerega se ne more izkoptati, dasi bi se morda rada, kajti vsaka sprememba (tako se ji zdi) bi pri njenih součencih in tovariših izzvala zasmeh. Zato razdvojeno živi tja v en dan, brez volje, da bi se opomogla, kaj ustvarila, se za kaj zanimala in nad čim razveselila. Topo opravlja svoje dolžnosti in eventuelnih uspehov, ki jih tako doseže, ji prav nič ni mar. Njena miselnost grebe po zavutih in neživljenjskih problemih, ki se nikoli ne morejo z uspehom razvozlati. Tako izgubi slednje življenjsko oporišče in omahne.

Teh globokih vzrokov bi se morala zavedati sodobna vzgoja, ki bi morala biti usmerjena v optimističen podvig vseh sentimentalnežev, melanholikov in pesimistov. Življenje je realno in trdo, zato morajo biti gojenci vzgojeni v trde in odločne borbe, ne pa z vso mogočo abstraktno znanostjo natrpane mevrce.

Kakor v romanu

V Beogradu se je te dni dogodil edinstven primer: 22-letni Dragutin Milević se je zgasil pri uredništvu beograjskega časnika »Politika« ter skušal tem potom najti svoje roditelje. Zgodba, ki jo je priobčil, je vzbudila mnogo zanimanja. V rani mladosti so ga oddali beograjskemu otroškemu zavetišču. Njegova mati je bila, kolikor se spominja, neka elegantna dama, ki ga je vsako nedeljo obiskovala in mu prinašala darila. Kmalu nato ga je sirotišče poslalo v neko drugo otroško zavetišče, daleč od Beograda. Odslej ni nikoli več videl svoje matere, niti ni dobil kakega sporočila od nje. Tako je do-rastel, se izučil za trgovskega pomočnika in odslužil vojske. Po končanem vojaškem roku se je preselil v Beograd, kjer si je iskal službe, a je ni mogel najti. Nastanil se je pri svojem prijatelju, ki ga pa tudi ni mogel dalje časa radi svojih pičlih dohodkov vzdrževati. Dragutin je ves obupan segel po zadnjem sredstvu. Sklenil je poiskati svoje roditelje.

Obširen članek in njegova fotografija v »Politiki« sta tudi žela uspeh. Kmalu ga je v stanovanju poiskala njegova sestričina, ter ga povedla k materi, ki je sedaj revna zasebnica v Beogradu. To srečanje matere in osemnajst let izgubljenega sina je bilo tako dramatično, da je ubogo ženo živčno preteslo in je morala v posteljo. Oče je bil bogat kavar-nar, ki pa je umrl v pregnanstvu. Izmed drugih sorodnikov je našel precej premožno teto, ki ga je oblekla in oskrbela z vsem potrebnim. Tudi slednja Dragutinova želja, da bi našel pošten zaslužek in tako podprl svojo mater na stara leta, se mu je izpolnila. Uredništvo »Politike« je zanj prejel dvoje pisem, v katerih mu neki trgovec iz Skoplja ter neki industrialec iz Beograda — očitno zelo ginja na njegovo usodo — naklanjata precejšnjo vsoto denarja v podporo in mu ponujata službo.

Drago Bajt:

Čovek takó, Bog pa obrne

Pozvonilo je. Otroci so se hrupoma vsuli v razred in posedli v ozke klopi. Oni v prvih klopah so se sklonili h knjigam na klopah in v bojazni pred strogim katehetom buljili v črke katekizma. Starejši v zadnjih vrstah pa so se preivali, lasali in pljuvali. Vse dotlej, dokler izgledek pri vratih ni z glasom, polnim prikriti bojazni, zavpil:

»Katehet gre!«

V razredu je nastala grobna tišina. Vrata so se odprla. Katehet Vranc je za trenutke obstal. Ker ni bilo vzroka za razburjenje, je mirno stopil k mizi. Otroci so sunkoma vstali in zategnjeno pozdravili:

»Hvaljen Jezus!«

»Na vekomaj amen! — Sedite!«

Posedli so. Katehet je vpisaval v dnevnik in včasih preko očal srepo pogledal po razredu. Nato je vstal in pričel izpraševati.

»Kobrin! — Koliko je božjih resnic?«

»Božjih resnic je šest!«

»Sedi! — Naštej mi jih, Kapnik!«

V zadnji klopi se je dvignil poklicani Fant temnih oči in razkuštranih las. Zastrmel je nekam na prazno steno, ne da bi odgovoril.

»No, govori!«

Andrej Kapnik je uporno pogledal kateheta.

»Ali nisem rekel, da se mi jih vsi naučite!«

»Da!« se je enoglasno odzval razred.

»No, in ti se jih nisi!?« Katehet je potegnil izza škornjev »špansko palico«.

»Sem pojdi!«

Fant je stopil iz klopi.

»Sem pojdi, sem rekel!« je zarolmel katehet.

»Ne... ne boste me topli...!«

Katehet Vranc je bil vajen takih upornikov. Stopil je h Kapniku, ga pograbil okoli pasu in ga zvlekel pred klopi. Položil si je dečka preko kolen in pričel s palico udrihati po njem, da se je nemočno telesce zvižalo od bolečin.

Razred je onemel. Fantje so brezdušno gledali pretepanje, nekateri so se ob tem naslajali. Deklice pa toliko, da niso jokale. Francka v prvi klopi je omahnila na klop in skrla obraz med roke.

Ko se je katehet upehal, je prenehal s pretepanjem. A njegova jeza je bila še hujša, ko je videl, da fant stoji pred njim, ne da bi se cemeril. Črne oči je uporno upiral nekam v njegove.

»Marš!« in s krepkim sunkom je Kapnik odletel proti klopem.

Katehet je to uro klical samo one, o katerih je vedel, da se niso učili. In vso dolgo uro je pela palica in kriki tepenih otrok so odmevali po šoli. V vseh razredih so vedeli, da »poučuje« to uro katehet Vranc v VI. razredu osnovne šole verouk.

H koncu ure je čakalo že itak besnega kateheta še eno presenečenje. V prvi klopi je boječe dvignil roko Hostnik, njegov ljubljeneec.

»Prosim, gospod katehet! Jaz nekaj vem!«

Katehet je mislil, da gre za običajno tožarenje.

»Boš povedal drugič! Danes ni več časa!« Čez hip pa ga je vendar premagala radovednost.

»No, kaj je?«

Hostnik je boječe zajecjal.

»Se ne upam povedati, ker je grdo...«

Katehetu se je stemnilo čelo.

»Hm... tako... pa napiši na listek.«

Hostnik je poiskal prazen list in nanj napisal par besed.

Ko je katehet to prečital, ni takoj razumel. Čez hip se mu je posvetilo in takrat je mislil, da mu bo razneslo glavo. Zamajal se je in list mu je padel iz rok. Zastrmel je po razredu in obvisel s pogledom na Kapnika.

Pozvonilo je. Razred se je oddahnil. Katehet je pobral listek in ga zmečkal. Ko je odhajal in so otroci pozdravili »Hvaljen Jezus«, je katehet mesto pozdrava siknil skozi zobe: »Baraba!«

Komaj so se za katehetom zaprla vrata, so otroci obkolili Hostnika in ga pričeli izpraševati, kaj je napisal na listek. Hostnik je trdovratno molčal in šele, ko so mu nasuli v žepe orehov in jabolk, je odprl usta.

»Babe morajo iz razreda!«

Na ta ljubezniv poziv so deklice same odšle na hodnik. Tudi Kapnik je odšel za njimi.

Hostnik pa je s pritajenim glasom pripovedoval, da je ob vodi včeraj videl Kapnika in Francko. Nekateri niso takoj razumeli. Po dolgi razlagi je bilo vsem vse jasno in njih oči so žarele. Nekateri so se smejali ob škodoželjnosti, da jih bo sedaj Kapnik dobil po zadnjici, da bo ves klobasast. Drugi so mu zopet zavidali to novo doživetje in vsestransko ugibali potankosti.

Naslednjo uro Kapnika in Francko ni bilo v razredu. Po temeljitem zasliševa-

nju, pri katerem se je Francka cemerila, Kapnik pa pojasnjeval, da sta se s Franco samo metala, kdo da bo močnejši, je sledila pridiga. Katehet Vranc je obema naslikal tako temno bodočnost, da je bilo oba groza.

»Ti Kapnik boš postal prava baraba, če se ne boš poboljšal. Pa ti se menda itak ne boš, ker se ne kesaš! Še pod vislice boš prišel, zapomni si in takrat se boš domislil mojih besed! Ti, Francka, tebe bodo pa zaprli in poboljševala se boš v prisilnih delavnicah. Kaj vaju pa oba čaka na »onem svetu«, se pa itak učimo pri verouku!«

Nato je odpeljal katehet Kapnika v konferenčno sobo. Kapnik je prav dobro vedel, kaj ga čaka. In ko je katehet iskal palico, se mu je iztrgal in zbežal po stopnicah. Katehet pa, toliko, da ni zaklel. Kapnik je zbežal preko ceste in se izgubil v grmičevju, ki je rastlo ob vodi. Tu se je ustavil. In se je zasmejal od zadovoljstva, da je utekel palici strogega kateheta.

No, in kako je prerokovanje kateheta obrnil ljubí, dobri Bog?

Povsem enostavno.

Minilo je precejšnje število let. Katehet Vranc je postal župnik, na njegovo mesto pa je stopil nov kaplan — novomašnik. In ta novomašnik ni bil nihče drugi, kot Andrej Kapnik, ki ni postal baraba in tudi ne kandidat za vislice. Župnik Vranc je kar hote pozabil na svoje prerokovanje. Kapnika je ogovarjal z »dragi brat v Gospodu« in prav dobro sta se razumela.

Francka se je poročila z uglednim kmetom. In ni bilo redko, ko se je spovedovala pri svojem nekdanjem sošolcu — Kapniku...

Kulturne beležke

Mariborsko gledališče je v soboto uprizorilo »Gugalnico«, komedijo češke pisateljice in gledališke igralka Scheinpflugove. »Gugalnica« je povsem usmerjena v situacijsko in karakterni komiko ter računa na najprimitivnejše ljudske instinkte. Literarne vrednosti komedija sicer nima, pač pa je izvrsten zabaven komad, ki v grobih, prav malo duhovitih potezih orisuje gmoten polom bogate družine in nenavadno obogatitev služkinje. Prav po »komedijsko« se sedaj vloge zamenjajo, gospa postane služkinja in služkinja milostiva, ki pa se zopet kmalu povrne v svojo kuhinjo. Na koncu se najdejo trije pari, ki so se ves čas iskali in komedija je tako zadostila sama sebi.

Režiral je Jože Kovič. Komediji je podal značilno, potrebno živahnost, ki pa je včasih prešla v pretiranost. Zdi se nam, da bi umerjenost bolj vplivala. Sicer pa so bile vse vloge, komediji primerno, dobro podane. Izvanredno posrečen lik je bila Štefa Dragutinovičeva kot služkinja Mari. Njena nepriljena in moistrska komika je ponovno izzvala salve smeha. Povsem odgovarjajoč partner je bil Danilo Gorinšek kot gospod Vaclav. Ga. Zakrajškova je v vlogi gospe Meri posrečeno harmonirala k igri ge. Dragutinovičeve. Bila je kljub slični vlogi njen izrazit kontrast. Prikupna Anemari je bila Ema Starčeva. Temperamentno je Franjo Blaž odigral svojega Veno. Mestoma je bil skoraj prevehementen. V manjših vlogah sta nastopili Danica Savinova in Elvira Kraljeva, ki sta publiko izvrstno zabavali. — Omega.

Razstavo slik in kipov ljubljanskih umetnikov je v kazinski dvorani priredil A. Kos, trgovec z umetninami. Vsa razstava je skrbno pripravljena. Obiskovalci dobi dovoljen vpogled v novejšo ustvarjanje slovenskih likovnih umetnikov. Zastopani so predvsem slikarji-impressionisti, nekaj je tudi grafike in dobre ter učinkovite plastike.

z — Povprečen mesečni zaslužek delavca v Rusiji. Pred desetimi leti je zaslužil delavec v Sovjetski Rusiji mesečno 34,23 rubljev. Danes se je položaj že znatno zboljšal in zasluži sedaj delavec mesečno 137,52 rubljev.

Maribor

m- Poziv. Mestno poglavarstvo mariborsko pozivlja hišne posestnike, njih namestnike (hišne upravitelje) in hišnike, da pred nastopom zime v lastnem interesu izpraznijo in zaprejo vrine in dvodiščne vodovodne napeljave in jih tako obvarujejo poškodb radi mraza. Glede hišnih vodovodnih inštalacij se naj iz istega razloga ob nastopu mraza pazi, da bodo okna na hodnikih, v straniščih in kletnih prostorih zaprta. Jarki z vodomerni naj bodo vedno snažni.

m- Da ne bo zamere. V eni naših zadnjih števil smo objavili, da se je delavstvo Splošne d. d. korporativno z ravnateljstvom in uradništvom udeležilo žalne službe božje in da je za to dobilo plačano polno dnevnic. — Kakor nam pa poročajo, so bile še nekatere druge mariborske tovarne, ki so prav tako popeljale svoje delavstvo k zažušnici za blagopokojnim viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. To so bile Mariborska livarna (inž. Peng), Freund, Dravska lesna industrija. Delavci teh podjetij so dobili za ta dan izplačano polno dnevnic. Narodno delavstvo se imenovanim podjetjem za uvidevnost najlepše zahvaljuje.

Iz Pobrežja. — Sokol Maribor II. je priredil 11. t. m. obletnico Rapalske pogodbe. Na sporedu je bilo predavanje, deklaracije in nekaj pesmi, ki bi jih moralo podati tukajšnje pevsko društvo »Zaria«. Kakor pa smo izvedeli, se je skujalo. Želeti bi bilo, da v takem nacionalnem društvu kot je »Zaria« kaj takega ne primeri več.

Celje

c — Priključitev okoliške občine k mestni. Kr. banska uprava je vposlala okoliški občinski upravi zelo obširno vlogo, v kateri jo vprašuje, kakšno stališče zavzema glede inkorporacije celice, oziroma samo gotovih delov sedanje okoliške občine k mestni občini celjski. Kakor nam je znano, je bilo svojčas tudi mestno načelstvo na edino pravilnem stališču, da se inkorporira cela okoliška občina, pa je menda morala na zahtevo nekega »omizja« svoj prvotni načrt revidirati. Gotovi gospodje računajo najbrže samo na politični, ne pa tudi na gospodarski položaj bodočega velikega mesta Celja. Skrajni čas je že, da bi »fra-

zerji« opustili svoje delo, ker narod ima bistre oči in vidi njih »delo«. Okoliška občinska uprava je odgovorila kr. banski upravi z obširno spomenico, v kateri navaja med drugim, da sicer iz finančnogospodarskega stališča priključitev ne bi bila potrebna, uvidi pa potrebo razširjenja mesta, ter je torej za celotno inkorporacijo. Pokazuje tudi, kakšne krivice bi se delale krajem, kateri bi se naj po predlogu mestnega poglavarstva odcepili od nje in to iz šolskih, gospodarskih, tujskoprometnih, verskih in še raznih drugih ozirov. Kraji, katere bi si rada prisvojila sedaj mestna občina, prinašajo že sedaj pet šestin vseh davščin, torej zelo bogata nevesta! Trdno smo prepričani, da bo kr. banska uprava v celoti upoštevala predlog okoliške občinske uprave in ako je res potrebno, priključila cel dosedanj okoliš vse do zadnje »bajte«.

c — Okrožna konferenca NSZ se vrši v nedeljo, dne 25. novembra 1934 ob 8. uri zjutraj v gostilni »Skalna klet« v Zavodni.

Drobne zanimivosti

z — Koliko stane kilogram kruha v posameznih državah? Neke francoske tiskarje žita je objavila te dni pregled, koliko stane kilogram kruha v posameznih državah, preračunan v francoskih frankih. V Nemčiji plačujejo kruh najdražje, in sicer po 4,20 frankov za kilogram. Cene v drugih državah so naslednje: Finska 3,40, Švedska 3,10, Norveška 3.—, Danska 2,60, Kanada 2,40, Holandska 2,35, Italija 2,25, Francija 1,97, Irska 1,68, Avstralija 1,56, Švica 1,56.

Kemična tovarna

Jos. Reich

Težno pri Mariboru

izdeluje
aperture, politure, lepila, trdila, črnila, in druge predmete za izdelovanje čevljev, muholovce, kreme za čevlje, Luna, Svetolin in Nadi.

Španija 1,45, Anglija 1,35, ČSR 1,20, Jugoslavija 1,18, Belgija 1,02 franka.

z — 1.200.000 samomorov je bilo izvršeno lansko leto po vsem svetu. Število samomorov je naraslo od predlanskega leta za 12 odstotkov. Največ samomorov je bilo na Japonskem, kjer se je samo v Tokiju ubilo 1805 prebivalcev.

z — Ženska volilna pravica v Turčiji. Po odloku Gazi Mustafe Kemala bodo prihodnje leto imele vse ženske v Turčiji občo volilno pravico.

z — Film kot učni pripomoček. V ameriških šolah so končnoveljavno uvedli v vse šole film kot pomožno sredstvo šolskega pouka.

z — Napoleonovo ljubavno pismo. Pismo, ki ga je pisal Napoleon svoji ženi Josefini, je bilo te dni prodano za 46.000 francoskih frankov.

z — Diplomatski spor zaradi zaušnice. Neki kitajski vojak je pred tedni primazal nekemu japonskemu uradniku v Peking krepko zaušnico. Radi tega je nastal spor med Kitajsko in Japonsko. Japonci so to zaušnico temeljito izrabili in si na podlagi nje pridobil novih koncesij na Kitajskem.

z — Protizidovske demonstracije. Di-jaki univerze v Krakovu na Poljskem so te dni uprizorili ogromne demonstracije proti Židom. Ob tej priliki so pretepli nekaj židovskih dijakov.

z — Dve noči brez luči. Radi previsokih cen električnega toka so konzumenti električnih central v Belgiji sklenili, da v znak protesta dve noči ne bodo uporabljali toka, temveč si bodo pomagali s svečami in drugimi razsvetljavami.

Največja izbira

pletenin in perila samo pri

M. Tomažič - Maribor
Dvorakova 10. Oglejte si neobvezno našo zalogo!

Priporoča se

„ELEGANCE“

Vekoslav Tanzer, moški in damski modni atelje, Maribor, Meliska c. 2
Prvovrstna izdelava po najnovejših angleških krojih.

ŠIRITE „BORBO“